

УДК 378.018.43(477)

Наумук О.В.

**ЗАСОБИ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ**

Постанова проблеми. У сучасному світі система освіти один з найважливіших факторів, які впливають на розвиток і добробут держави. З поширенням інформаційних технологій та поступовим впровадженням їх у систему освіти, виникла нова можливість викладання матеріалу. Проблеми, що

виникли у освіті в процесі розвитку суспільства, які звичайна форма навчання не могла вирішити, або вирішувала частково, обумовлюють створення якісно нової форми освіти, яка повинна задовольнити сучасні потреби, не тільки без збитку але й підвищити якість освіти.

Сьогодні в Україні широкосмуговий Інтернет та різноманітні технології передачі даних, створили нові можливості для використання засобів комунікацій у дистанційній освіті. З розвитком інформаційних технологій з'явилась можливість вирішити більшість проблем пов'язаних з спілкуванням різноманітними програмними засобами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час усі області людської діяльності охопила комп'ютерна мережа Інтернет (від англ. Internet – міжнародна мережа), це стосується і сфери освіти. Навчання в Інтернеті дає свободу: воно не залежить від відстані, від часу доби, від режиму й ритму життя, від поточної зайнятості. Інтернет породив таке явище як дистанційна Інтернет-освіта. Сьогодні дистанційна освіта виходить за рамки тлумачення дистанційного навчання, як заочної системи, доповненого новими технологіями. Дистанційне навчання базується на старій основі, але в абсолютно нових умовах, які породжуються новими інформаційними технологіями. Тому актуальним сьогодні стає питання розробки дистанційних систем навчання за допомогою веб-технологій [2, с. 6].

В.Н.Кухаренко і Н.Г.Сиротенко відзначають, що сучасні телекомунікації дозволяють викладачеві, керуючому процесом навчання (тьютору), здійснювати різні форми спілкування як з окремим учням, так і з групою (e-mail, chat, дискусії тощо), за умови, що у нього підготовлена система навігаційних відкритих запитань, які дозволяють не тільки визначити наявність знання тексту (як побудовано багато тестових завдань в даний час), а й продемонструвати сформованість і мобільність знань, конструюючи відповідь самостійно. На їх думку, при наявності тьютора не слід забувати, що не можна в дистанційному навчанні пускати на самоплив самостійну роботу студента зі змістом. Тут, в самому тексті, також повинні бути присутніми елементи спілкування – діалогу студента з навчальною інформацією. Вони можуть бути представлені у вигляді імітації міркування чи обговорення, питань-підказок, аналізу змісту та рекомендацій по роботі з ним. Ці елементи повинні бути включені як в основний текст, так і в так званий адаптаційний сайт, призначення якого – знижувати рівень труднощів і невизначеності при вивченні навчальної інформації, а також демонструвати її варіантні можливості та зразки застосування в діяльності [6].

Як зазначає М.І.Жалдак, сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) мають значний педагогічний потенціал, який може забезпечити розвиток неформалізованих творчих компонентів мислення. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість значно підвищити ефективність засвоєння повідомлень і даних, що циркулюють в навчально-виховному процесі, за рахунок їх своєчасності, корисності, доцільного дозування, доступності (зрозумілості), мінімізації шуму, оперативного взаємозв'язку джерела навчальної інформації та учня, адаптації темпу подання

навчального матеріалу до швидкості його засвоєння, врахування індивідуальних особливостей учнів, ефективного поєднання індивідуальної і колективної діяльності, методів і засобів навчання, організаційних форм навчального процесу, що значною мірою сприяє вирішенню проблем його гуманізації [3, с. 8].

Розробкою філософських положень, щодо впровадження інформаційних технологій в сферу освіти, займалися І.А.Зязун, В.Г.Кремень, В.П.Андрущенко, Н.Г.Ничкало, Б.Г.Ананьєв, О.Я.Савченко, Г.Г.Філіпчук; проблеми, пов'язані із використанням сучасних інформаційних технологій у системі дистанційної освіти різних освітніх закладів, досліджувались в роботах дослідників М.І.Жалдак, Ф.М.Ривкінда, М.К.Гольцмена, В.М.Кухаренка, Н.Г.Сиротинко, В.В.Олійника, Н.В.Морзе; питання застосування ЕОМ у навчальному процесі розглядають Б.С.Гершунський, Є.І.Машбіц, В.А.Новиков, А.Я.Савельєв; зарубіжних дослідників Д.Г.Клементса, К.Хохмана, Т.Оппенгеймера та інших.

Враховуючи сучасний розвиток комунікаційних засобів не слід нехтувати їх використанням, адже ефективне застосування всіх можливостей взаємодії для плідної співпраці є запорукою досягнення високих результатів у процесі дистанційного навчання.

На сьогоднішній день існує велика кількість різноманітних веб-сервісів та програмних засобів для реалізації взаємозв'язку, які можуть задовільнити різноманітні проблеми у дистанційній освіті, алей не втрачаючи при цьому якості освіти. Серед педагогічних вузів України, у якості сайтів дистанційної освіти, досить поширені різноманітні CMS, але поміж великої кількості різноманітних засобів слід обирати найбільш зручні та оптимальні в залежності від потреб системи навчання і технічних можливостей.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі існуючих систем дистанційного навчання педагогічних вузів, інформаційно-комунікаційних технологій, які використовуються у системах дистанційного навчання, зробити стислий аналіз різноманітних програмних засобів які використовуються у дистанційній освіті педагогічних вузів України, а також визначення основних проблем, пов'язаних з низьким рівнем ДО.

Завдання статті полягає в аналізі існуючої літератури, щодо впровадження різноманітних інформаційно-комунікаційних систем, аналіз існуючих систем взаємодії у системах дистанційного навчання педагогічних вузів, визначення основних причин вибору системи дистанційної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дистанційна освіта в Україні ще не набула достатньої потужності, але з прийняттям Законів України „Про національну програму інформатизації” (1998), „Про вищу освіту” (2002) та затвердженням „Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні” (2000) значно прискорилися роботи по популяризації та розвитку цієї форми навчання. Основним недоліком дистанційної освіти була недостатність очного спілкування та проблеми пов'язані з доступом мережі Інтернет та пропускнуою здатністю. Сьогодні в Україні широкосмуговий Інтернет та різноманітні технології передачі даних, створили нові можливості для використання засобів комунікацій у дистанційній освіті. З розвитком інформаційних технологій

з'явилась можливість вирішити більшість проблем пов'язаних з спілкуванням різноманітними програмними засобами.

Дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання.

Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [4].

Безперервна освіта – це єдність трьох складових: автономних систем освіти; забезпечення всебічного розвитку людини і створення „відкритого (віртуального) університету” особистості; а також випереджаючої підготовки спеціалістів та фахівців до активної діяльності у позаосвітніх системах [7, с. 154].

На жаль, для українського споживача використання інформаційних ресурсів Web-сайтів дистанційної освіти США і Європи ускладнено через мовні бар'єри, термінологічну невідповідність у галузі освіти, деяких підходах до проблем освіти в цілому тощо. Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше, ніж у країнах Західної Європи. На Україні ДО дістала офіційну підтримку уряду і почала розвиватися фактично з 2000 року і здійснюється нешвидкими темпами. Причинами цього є низький рівень інформатизації Українського суспільства, який становить не більше 2-2,5% від рівня країн Заходу [1, с. 117].

Близько 75% навчальних закладів України мають у своєму складі підрозділи, що відповідають за дистанційне навчання. Незважаючи на проблеми розвитку дистанційної освіти та її підтримки з боку держави, керівництв більшості ВНЗ України сформувавши свою особливу точку зору щодо його перспективності та вкладають кошти у розвиток цієї галузі. Ще є багато питань, які стосуються проблеми розвитку дистанційного навчання, зокрема фінансування, технічне забезпечення, кадрові питання та інші. Нині у різних структурах створюють дистанційні курси за пілотними проектами дистанційного навчання у деяких навчальних закладах України, але на сьогодні повноцінної та конкурентоздатної дистанційної освіти в Україні не існує. Її розвиток в Україні гальмується вже на етапі нормативно-правового забезпечення, хоча є всі підстави вважати, що дистанційне навчання є перспективним напрямом розвитку освіти в Україні [5, с. 142].

У таблиці відображені назви навчальних закладів, система ДО та додаткові вебсервіси, які задіяні у навчальному процесі, електронна адреса, засоби взаємодії, які використовуються у СДН.

Таблиця

Назва навчального закладу	Технології	Адреса ДО	Засоби взаємодії
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	moodle	www.dn.npu.edu.ua	Форум, блог
Волинський обласний навчально-методичний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів	Moodle, wiki, google sites.	intelvolin.blogspot.com labinfovippo.moodlehub.com vippowiki.byethost2.com	Форум, блог
Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка	moodle, wiki	dl.kspu.kr.ua wiki.kspu.kr.ua	Форум, блог
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	moodle	do.mdpu.org.ua	Форум, чат, блог
Українська інженерно-педагогічна академія	moodle	cdo.uipa.kharkov.u	Форум, чат
Криворізький державний педагогічний університет	moodle	kdpu.edu.ua/moodle	Форум, чат, блог

Висновки. Виходячи з даних, отриманих у результаті мережі Інтернет систем дистанційного навчання педагогічних вузів України, можна зробити висновок, що найбільш поширеною, на сьогодні є система керування навчанням Moodle, завдяки таким перевагам як відкритість коду, безкоштовність, локалізація, відповідність вимогам SCORM та інші. В свою чергу відкритість

коду надає додаткові перспективні можливості для створення нових модулів, що розширюють систему, окрім звичайних, встановлених за замовчуванням, засобів спілкування, з'явилися відео та аудіо конференції, віртуальні лабораторії. Гнучкість системи, а також модулі інтеграції з різноманітними програмними засобами, використовуються для створення більш ефективного та зручного навчального середовища. Слід зауважити, що в деяких вузах використовуються додаткові програмні засоби для проведення вебінарів, зокрема WiziQ (веб-сервіс для проведення вебінарів), Skype (програмне забезпечення для проведення відеоконференцій), Slideshare.net (веб-сервіс для показу презентацій), та інші.

У результаті аналізу було виявлено, що найбільш популярною в Україні, серед педагогічних вищих навчальних закладів, є система керування навчанням Moodle. Основними проблемами розвитку СДО є недостатньо розроблена нормативно-правова база, низький рівень інформатизації суспільства та інше. Крім того, досить часто зустрічається використання додаткових програмних реалізацій – це є доброю ознакою того, що дистанційна освіта в Україні розвивається і йдуть активні пошуки найбільш ефективних засобів для підвищення результативності дистанційного навчання. Потенціал LMS moodle, до кінця не реалізований (модулі для відео- та аудіо конференції й інше), зазвичай використовується стороннє програмне забезпечення, яке у повному обсязі задовольняє вимоги для проведення вебінарів.

Розвиток даної теми є досить перспективним, тому що системи дистанційної освіти відіграють важливу роль у створенні ефективного навчального середовища. У Європі і США, останнім часом, значна увага приділяється освіті, як одній з найважливіших факторів економічного розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варзар Т.М. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності // Т.М.Вазар // Українознавство. – 2005. – №1. – 137 с.
2. Домненко В.М. Создание образовательных интернет-ресурсов: навч. посіб. / В.М.Домненко, М.В.Бурсов. – СПб: СПбГИТМО (ТУ), 2002. – 104 с.
3. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики / М.І.Жалдак // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. зб. наук. пр. / редкол. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Вип. 7, 2003. – 79 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
5. Кухаренко В.М. Аналіз законодавства про дистанційну освіту в Україні / В.Кухаренко, В.Петрук // Українознавство. – 2009. – № 4. – С. 187.
6. Кухаренко В. Многогранность дистанционного обучения и структура дистанционного курса [Електронний ресурс] / В.Н.Кухаренко, Н.Г.Сиротенко. – Режим доступу: <http://users.kpi.kharkov.ua/lre/MicroCAD/microcad2001/9.htm>.

7. Щедровицкий П.Г. Очерки по философии образования / П.Г.Щедровський. – М.: Педагогический центр «Эксперимент», 1993. – 312 с.

АНОТАЦІЯ

Наумук О.В. Засоби взаємодії у системах дистанційного навчання педагогічних університетів України. У статті аналізуються існуючі системи дистанційного навчання вищих педагогічних закладів України, системи інформаційно-комунікаційних засобів взаємозв'язку, на основі аналізу робляться висновки щодо використання систем дистанційного навчання: проблеми, доцільність, перспективи.

Ключові слова: дистанційна освіта, системи керування контентом, системи дистанційної освіти, СДО moodle.

АННОТАЦИЯ

Наумук А.В. Средства взаимодействия в системах дистанционного обучения педагогических университетов Украины. В статье анализируются существующие системы дистанционного обучения высших педагогических заведений Украины, системы информационно-коммуникационных средств взаимосвязи, на основе анализа делаются выводы по использованию систем дистанционного обучения: проблемы, целесообразность, перспективы.

Ключевые слова: дистанционное образование, системы управления контентом, системы дистанционного образования, СДО moodle.

SUMMARY

Naumuk A.V. The methods of interaction in distance education system in the teacher's training universities in Ukraine. The article analyzes the existing system of higher educational institutions of Ukraine. Systems of informatve-comminication interaction: on the analizis basis there were made conclusions on the use of distance education systems: problems, advisability, prospects.

Key words: distance learning, content management system, distance education, CMS moodle.